

สรุปรายการยาสมุนไพรในเครือข่ายยะหา

ลำดับ	ชื่อยา	ใช้เพื่อทดแทนยา	ข้อบ่งใช้	ขนาดยา	ข้อห้ามใช้/ ข้อควรระวัง/ ปฏิกริยาต่อยา
1	ยาหอมทิพย์โอสถ	Dimenhydrinate, Cinnarizine	แก้ลมวิงเวียน	ชนิดผง ขนาด 1-1.4 g ละลายน้ำกระสายยา (น้ำดอกไม้หรือน้ำสุก) เมื่อมีอาการ ทุก 3 -4 ชั่วโมง ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง	ข้อควรระวัง: การใช้ยาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจมีการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้ ปฏิกริยาต่อยา: Anticoagulants และ Antiplatelets (Bleeding)
2	ยาเบญจกุล	Simethicone , Sodamint, Mixt carminative, Diagest, Mutivitamin	บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ บำรุงธาตุแก้ธาตุให้ปกติ	0.8– 1 g วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร	ข้อห้ามใช้: หญิงมีครรภ์ ผู้ที่มีไข้ และเด็กเล็กไม่ควรใช้ ข้อควรระวัง: ยานี้ในฤดูร้อนเนื่องจากอาจทำให้ไฟธาตุกำเริบไม่ควรรับประทานยาเกิน 7 วัน
3	ยาขมมันชัน	simethicone, sodamint, mixt carminative	บรรเทาอาการแน่นจุกเสียด ท้องอืด ท้องเฟ้อ	0.5 - 1 g วันละ 4 ครั้งหลังอาหาร และก่อนนอน	ข้อควรระวัง: การใช้ในผู้ป่วยโรคนี้ในถุงน้ำดี (ยาเพิ่มการบีบตัวของถุงน้ำดี)หญิงตั้งครรภ์, เด็ก ข้อห้ามใช้: ผู้ป่วยท่อน้ำดีอุดตัน หรือผู้ที่ไวต่อยานี้ ปฏิกริยาต่อยา: Anticoagulants และ Antiplatelets (Bleeding)

4	ยาชิง	simethicone, sodamint, mixt carminative	1.อาการท้องอืด ชับลม แนนจุกเสียด	2 -4 g วันละ 4 ครั้งก่อนอาหาร และก่อนนอน	ข้อควรระวัง: การใช้ในผู้ป่วยโรคหัวใจในถุงน้ำดี (ยาเพิ่มการบีบตัวของถุงน้ำดี) เด็ดต่ำกว่า 6 ขวบ (ยามีฤทธิ์ร้อนและเกิดการระคายเคืองได้) ปฏิกิริยาต่อยา: Anticoagulants และ Antiplatelets (Bleeding)
			2.ป้องกันและบรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียนจากการเมาเรือ	1 -2 g ก่อนเดินทาง 30 นาที -1 ชั่วโมง หรือเมื่อมีอาการ	
			3.คลื่นไส้ อาเจียนหลังการผ่าตัด	1 g ก่อนการผ่าตัด 1 ชั่วโมง	
			4. รักษาอาการคลื่นไส้ อาเจียนในหญิงตั้งครรภ์ช่วง 3 เดือนแรก	1 -1.5 g วันละ 2-3 ครั้งก่อนอาหาร 30 นาที	

ลำดับ	ชื่อยา	ใช้เพื่อทดแทนยา	ข้อบ่งใช้	ขนาดยา	ข้อควรระวัง/ ข้อห้ามใช้
5	ยารรณีสันตะฆาต	Bisacodyl	แก้ถ่ายดำนท้องผูก	0.5 -1 g วันละ 1 ครั้งก่อนอาหาร เข้าหรือก่อนนอน	ข้อห้ามใช้: หญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้ และเด็ก ข้อควรระวัง: การใช้ยาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับไต เนื่องจากอาจมีการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้ ปฏิกิริยาต่อยา: Anticoagulants และ Antiplatelets

				อน	(Bleeding)ยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin
6	ยามะขามแขก	Bisacodyl	บรรเทาอาการท้องผูก	0.8- 1.2 g วันละครั้ง ก่อนนอน	ข้อห้ามใช้: ผู้ป่วยทางเดินอาหารอุดตันหรือปวดท้องไม่ทราบสาเหตุ (เนื่องจากสารออกฤทธิ์มีฤทธิ์เพิ่มการบีบตัวของลำไส้ อาจทำให้เกิดอันตรายได้) ข้อควรระวัง: หญิงตั้งครรภ์ ให้นมบุตร เด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี หรือผู้ป่วย Inflammatory bowel syndrome การรับประทานติดต่อกันเป็นเวลานานจะทำให้สูญเสียน้ำและเกลือแร่ (โพแทสเซียม) มากเกินไป และจะทำให้ชินต่อยา (ไม่ใช้ยาจะไม่ถ่าย)
7	ยาผสมเพชรสังฆาต	Daflon, Siduol	บรรเทาอาการริดสีดวง	1.2 g วันละ 3 ครั้ง หลังอาหารทันที	ข้อควรระวัง: ใช้ยาในหญิงตั้งครรภ์ ให้นมบุตร ในสตรียามิโกธุน้ำเต้า มีสารกลุ่มแอนทราควิโนน มีรายงานการกระตุ้นการบีบตัวของมดลูกอาจมีผลทำให้เกิดการแท้งได้

ลำดับ	ชื่อยา	ใช้เพื่อทดแทนยา	ข้อบ่งใช้	ขนาดยา	ข้อควรระวัง/ ข้อห้ามใช้
8	ยาฟ้าทะลายโจร	serratiopeptidase, loperamide	1.บรรเทาอาการเจ็บคอ	1.5- 3 g วันละ 4 ครั้งหลังอาหาร และก่อนนอน	ข้อห้ามใช้: ผู้ที่แพ้ฟ้าทะลายโจร, หญิงตั้งครรภ์ให้นมบุตร (มีรายงานการทำให้เกิดทารกวิรูป), ผู้ป่วยเจ็บคอเนื่องจากการติดเชื้อ
			2.บรรเทาอาการของโรคหวัด (common cold) เช่นเจ็บคอ	1.5- 3 g วันละ 4 ครั้งหลังอาหาร และก่อนนอน	

			<p>ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ</p> <p>3.บรรเทาอาการท้องเสียที่ไม่ได้เกิดจากการติดเชื้อ</p>	<p>0.5- 2 g วันละ 4 ครั้งหลังอาหารและก่อนนอน</p>	<p>Streptococcus group A</p> <p>ผู้ป่วยที่มีประวัติเป็นโรคไตอักเสบเนื่องจากเคย Streptococcus group A,</p> <p>ผู้ป่วยที่มีประวัติเป็นโรคหัวใจรูห์มาติก,</p> <p>ผู้ป่วยที่เจ็บคอเนื่องจากติดเชื้อแบคทีเรียและมีอาการรุนแรง</p> <p>ข้อควรระวัง:การใช้ติดต่อกันนานอาจทำให้แขนขามีอาการชาหรืออ่อนแรง</p> <p>(ยามีฤทธิ์เป็นยาเย็นตามหลักของแพทย์แผนไทย)</p> <p>ปฏิกิริยาต่อยา:Anticoagulants และ Antiplatelets (Bleeding) ยาลดความดันโลหิต (เสริมฤทธิ์) ยาที่มี metabolism ผ่าน CYP450 (ยับยั้ง CYP1A2, CYP2C9 และ CYP3A4)</p>
9	ยาประสะไพล	Mefenamic acid	<p>1.ระดูมาไม่สม่ำเสมอหรือมาน้อยกว่าปกติรอบเดือน</p>	<p>1 g วันละ 3 ครั้งก่อนอาหารเป็นเวลา 3-5 วัน เมื่อระดูมาให้หยุดไม่ควรใช้ติดต่อกันนานเกิน 1 เดือน</p>	<p>ข้อห้ามใช้:</p> <p>ห้ามใช้ในหญิงตกเลือดหลังคลอดหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้</p> <p>ห้ามรับประทานในหญิงที่มีระดูมากกว่าปกติ</p> <p>เพราะจะทำให้ขับระดูออกมามากขึ้น</p> <p>ข้อควรระวัง: การใช้ยาอย่างต่อเนื่อง</p>
			<p>2.บรรเทาอาการปวดประจำเดือน</p>	<p>1 g วันละ 3 ครั้งก่อนอาหาร 2-3 วันก่อนมาประจำเดือนไปจนถึงวันแรกและวันที่สองของ</p>	

		3.ขับน้ำคาวปลาในหญิงหลังคลอดบุตร	1 g วันละ 3 ครั้งก่อนอาหาร ให้รับประทานจนกว่าน้ำคาวปลาจะหมดแต่ไม่เกิน 15 วัน	โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับและไต เนื่องจากการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้
--	--	----------------------------------	---	--

ลำดับ	ชื่อยา	ใช้เพื่อทดแทนยา	ข้อบ่งใช้	ขนาดยา	ข้อควรระวัง/ ข้อห้ามใช้
10	ยาพาราเซตามอล	Paracetamol	บรรเทาอาการไข้	รับประทานครั้งละ 1 – 1.5 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เมื่อมีอาการ เด็ก อายุ 6 - 12 ปี รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เมื่อมีอาการ	ข้อควรระวัง: ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก - หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วันแล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์ - ไม่แนะนำให้ใช้ในหญิงที่มีไข้หวัดหรือไข้ระหว่างมีประจำเดือน
11	ยาแก้ไอผสมมะขามป้อม	Guaifenesin	บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ	จิบเมื่อมีอาการทุก 4 ชั่วโมง	ข้อห้ามใช้: หญิงตกเลือดหลังคลอด หญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้ ห้ามรับประทานในหญิงที่มีระดูมากกว่าปกติ เพราะจะทำให้ขับระดูออกมามากขึ้น ข้อควรระวัง: ผู้ป่วยเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ ผู้ป่วยที่หอบเสียวง่าย

					เนื่องจากมะขามป้อมมีฤทธิ์เป็นยาระบาย
12	ยาตรีผลา	Guaifenesin, Bromhexine	บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ	0.3– 0.6 g เมื่อมีอาการไอวันละ 3 -4 ครั้ง	ข้อควรระวัง: ผู้ป่วยที่ท้องเสียนง่าย
13	ยาศหฺสธารา		ขับลมในเส้น แก้โรคลมกองหยาบ	1 – 1.5 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร	ข้อห้ามใช้: ห้ามใช้กับหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่ ข้อควรระวัง: ควรระวังการบริโภคในผู้ป่วยโรคความดัน เลือดสูง โรคหัวใจ โรคแผลเปื่อยเพปติก และ โรคกรดไหลย้อน เนื่องจากเป็นตำรับยาร้อน - ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติ ของตับไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรแล ะเกิดพิษได้ - ควรระวังการใช้ยานี้ ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง ร้อนท้อง

ลำดับ	ชื่อยา	ใช้เพื่อทดแทนย	ข้อบ่งใช้	ขนาดยา	ข้อควรระวัง/ ข้อห้ามใช้
-------	--------	----------------	-----------	--------	-------------------------

บ		า			
14	ยาขี้ผึ้งไฟล	Analgesic balm	บรรเทาอาการปวดเมื่อย	ทาและถูเบาๆ บริเวณที่มีอาการวันละ 2 -3 ครั้ง	ข้อควรระวัง: ห้ามทายาบริเวณขอบตาและเนื้อเยื่ออ่อน ห้ามทายาบริเวณผิวหนังที่มีบาดแผลหรือมีแผลเปิด
15	ยาประคบ		ประคบเพื่อลดอาการปวด ช่วยคลายกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อ	นำยาประคบไปนึ่ง แล้วใช้ประคบ ขณะยังอุ่น วันละ 1 -2 ครั้ง	ข้อห้ามใช้: ห้ามประคบบริเวณที่มี บาดแผล ห้ามประคบเมื่อเกิดการอักเสบเฉียบ พลัน เนื่องจากจะทำให้มีอาการอักเสบว มมากขึ้นและอาจมีเลือดออกมากต ามมาได้ โดยควรประคบหลังเกิดอาการ 24 ชั่วโมง ข้อควรระวัง: ไม่ควรใช้ลูกประคบที่ร้อนเกินไป ผู้ป่วยเบาหวาน อัมพาต เด็ก และผู้สูงอายุเพราะมักมีความรู้สึกใน การรับรู้และตอบสนองช้า อาจทำให้ผิวหนังไหม้พองได้ง่าย
16	ยาเทวรัลย์เปรี ยง	Orphenadrine+ Paracetamol, Tolperisone, กลุ่มยา NSAIDs	บรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ ลดอาการอักเสบของกล้ามเนื้อ	0.5- 1 g วันละ 3 ครั้งหลังอาหารทันที	ข้อห้ามใช้: หญิงตั้งครรภ์ (ยาออกฤทธิ์เช่นเดียวกับกลุ่มยา NSAIDs อาจมีผลต่อการบีบตัวของมดลูก)

					ข้อควรระวัง: ระวังการใช้ในผู้ที่มีผลในทางเดินอาหาร (ยาออกฤทธิ์เช่นเดียวกับกลุ่มยา NSAIDs อาจมีผลระคายเคืองทางเดินอาหาร)
17	ยาน้ำมันไพล	Analgesic balm	บรรเทาอาการบวม ฟกช้ำ เคล็ดขัดยอก	ทาและถูเบา ๆ บริเวณที่มีอาการ 2- 3 ครั้ง	ข้อห้ามใช้: ห้ามทาบริเวณขอบตา และเนื้อเยื่ออ่อน ห้ามทาบริเวณผิวหนังที่บาดแผล หรือมีแผลเปิด
18	ยาหญ้าดอกขาว		ลดความอยากบุหรี่	รับประทานครั้งละ 2 g ชงน้ำร้อนประมาณ 120 -200 ml หลังอาหาร วันละ 3 -4 ครั้ง	ข้อควรระวัง: ผู้ป่วยโรคหัวใจ โรคไต เนื่องยาหญ้าดอกขาวมีโพแทสเซียมสูง

แหล่งข้อมูล

1. บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. 2559. ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 133., ตอนพิเศษ 255ง. (ลงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2559)
2. ภาณุพงศ์ พุทธิรักษ์, จตุพร ทองอิม, ประดิษฐ์ งามศิริผล. (2559). การประยุกต์ใช้สมุนไพร บนหลักฐานเชิงประจักษ์. สมาคมเภสัชกรรมโรงพยาบาล (ประเทศไทย)